

**การพัฒนาการมีส่วนร่วมของ
ครอบครัว เยาวชน และโรงเรียน
ในการป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์และ
เพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยของวัยรุ่น
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์**

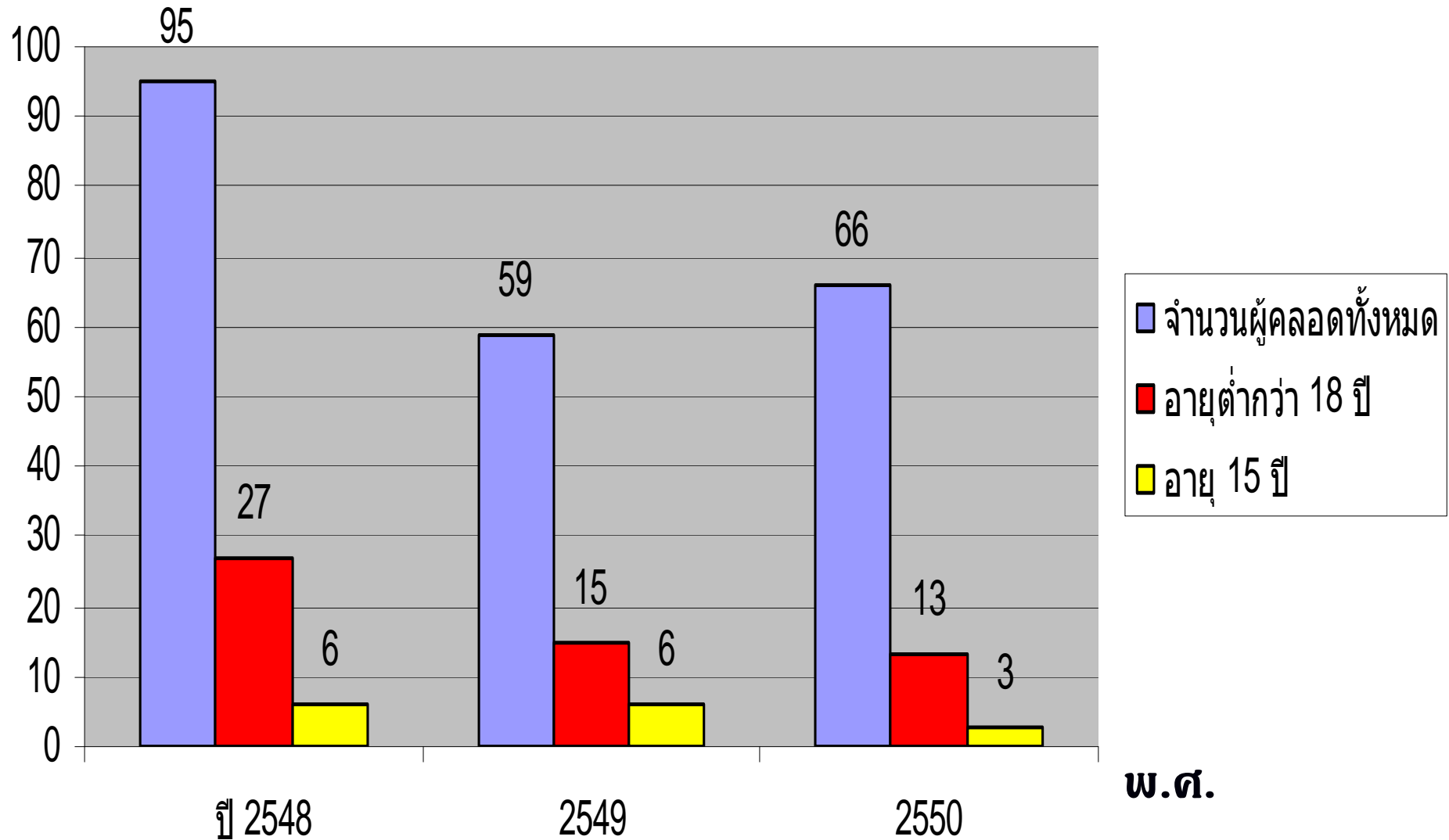
หัวหน้าโครงการ นายแพทย์กิตติพงศ์ อุบลสะอาด

นำเสนอโดย

**ผาสุข แก้วเจริญตา พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
โรงพยาบาลลับแล**

แผนภูมิแสดงจำนวนมารดาอายุต่ำกว่า 18 ปี และ อายุต่ำกว่า 15 ปี

ราย

พ.ศ.

(สรุปรายงาน คปสอ. ลับแล, 2550)

มารดาอายุต่ำกว่า 20 ปี

ปีพ.ศ.2550 มีจำนวน 25 ราย (33.33)

ปีพ.ศ.2551 มีจำนวน 26 ราย (37.68)

กลุ่มมารดาอายุต่ำกว่า 18 ปี

ปี พ.ศ.2550 มีจำนวน 13 ราย (14.28)

ปี พ.ศ.2551 มีจำนวน 19 ราย (27.53)

ในปี 2549-2551

**ผู้ช่วยกลุ่มนักเรียน เข้ารับการรักษา
ภาวะแทรกซ้อนจากการทำแท้ง
จำนวน 2, 6 และ 4 ราย**

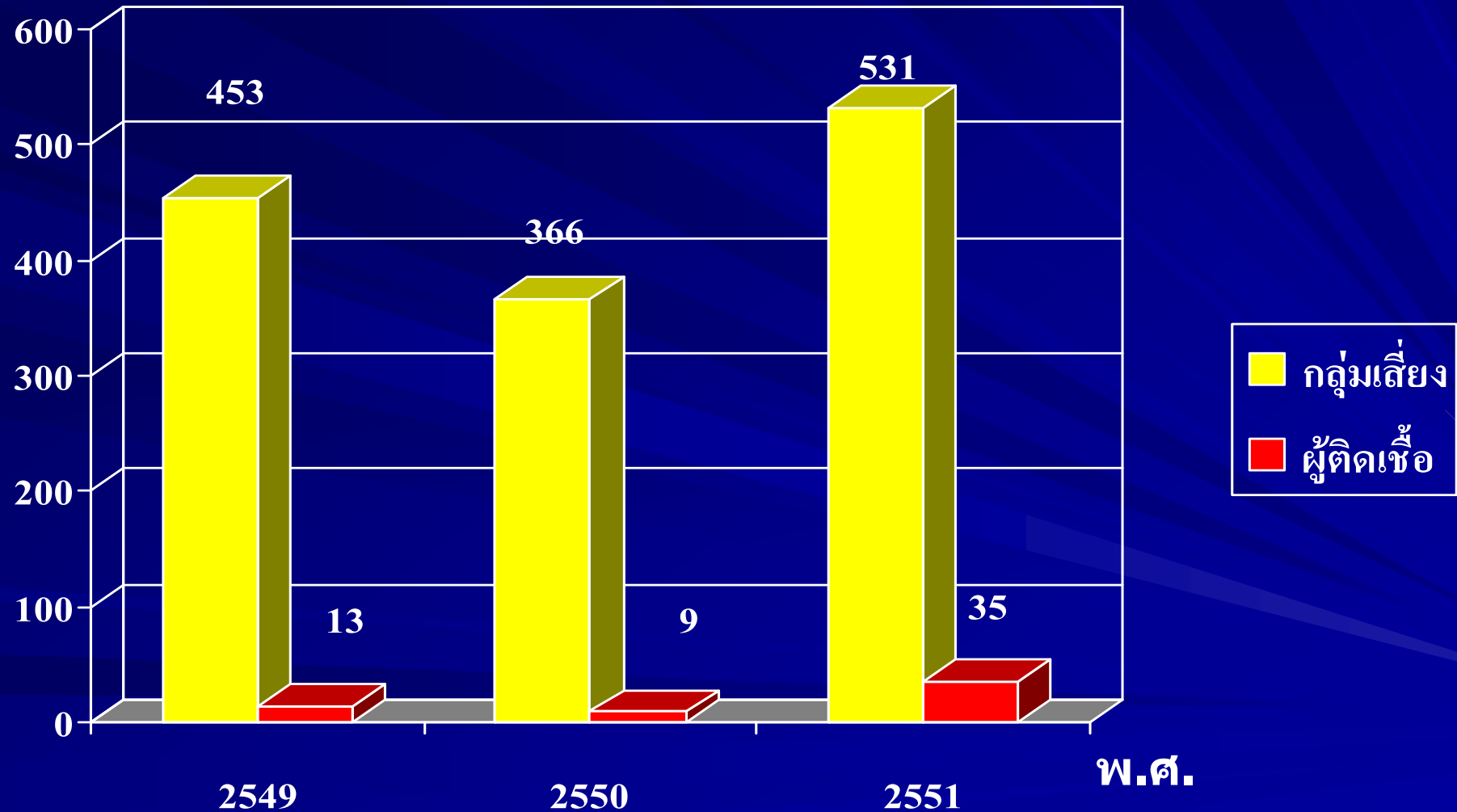

ในปี 2548 – 2551

**นักเรียนเข้ารับการรักษาด้วย
โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ แผลนก
ผู้ป่วยนอกใน จำนวน 5, 6, 10
และ 11 ราย ตามลำดับ**

กราฟแสดงจำนวนผู้ป่วยเสี่ยง มีผลเลือดผิดปกติ

ราย

พ.ศ.

ภาคีผู้ร่วมวิจัย

1. ผู้อำนวยการโรงเรียนลับแลพิทยาคม
และคณะอาจารย์
2. สภานักเรียนโรงเรียนลับแลพิทยาคม
3. สมาคมผู้ปกครองโรงเรียนลับแลพิทยาคม
4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชน
5. คณะกรรมการประสานงานสาธารณสุขอำเภอ
ลับแล

จุดมุ่งหมาย

หาแนวทางลดอุบัติเหตุการฉก การตั้งครรภ์
และเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย
ของวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 15 ปี

วัตถุประสงค์

1. การศึกษาปัจจัยเพื่อการป้องกันปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยของวัยรุ่นในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นแบบมีส่วนร่วมของครอบครัวเยาวชน และโรงเรียน
2. เพื่อปรับกระบวนการทัศน์เรื่องวิถีเพศและพัฒนาทักษะการให้คำปรึกษาเรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยในวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
3. เพื่อสร้างเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยของวัยรุ่นในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

วิธีดำเนินการวิจัย 4 ระยะ

กระบวนการวิจัยแบบหลากหลาย (Multiple Designs)

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและสถานการณ์ในพื้นที่รวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ระยะที่ 2 สร้างการรับรู้สภาพของปัญหาให้แก่ผู้เกี่ยวข้องให้เข้าถึงสภาพของปัญหา ผ่านเวทีการคืนข้อมูลสถานการณ์จริงในพื้นที่และการร่วมสนทนากลุ่มเสนอแนวทางในการดำเนินงาน และการจัดทำแผนสุขภาพเยาวชน

วิธีดำเนินการวิจัย (2)

ระยะที่ 3 . สร้างกระบวนการทัศนทัศนคติเชิงบวก

โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ Action research

- กิจกรรมसान (ร) รักครอบครัว
- กิจกรรมมหัศจรรย์วัยทีน (Magical teenage)

เพื่อปรับเปลี่ยนเจตคติเรื่องเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย
โดยใช้ สุนทรียสนทนา กิจกรรม เกมส์ และ ละคร

ระยะที่ 4. ผลักดันสู่นโยบายสาธารณะ

- การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระตุ้นให้เกิดการขยายแนวคิดในต่างพื้นที่และผลักดัน สู่นโยบายสาธารณะ

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 4 ประเภท ได้แก่

- 1. แบบสอบถาม** ในการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ
ในประเด็น ข้อมูลทั่วไป ลักษณะครอบครัว การใช้เวลาใน
การทำกิจกรรม ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ การคุมกำเนิด
โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์
เจตคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ และการตั้งครรภ์
- 2. ประเด็นคำสัมภาษณ์** รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ
- 3. ชุดกิจกรรมในการพัฒนา โรงเรียนพ่อแม่ สาน(ร)รัก
ครอบครัว**
- 4. ชุดกิจกรรมในการพัฒนา ค่ายมหัศจรรย์วัยทีน**

แหล่งข้อมูล

1. แบบสอบถาม เจตคติ และพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ ในประชากรนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา จำนวน **469** ราย
2. การศึกษาเชิงคุณภาพในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่คัดเลือกอย่าง เฉพาะเจาะจง และ **snow ball** รวม **127** ราย

ผู้ให้ข้อมูลใช้วิธีการเลือกแบบจำเพาะเจาะจงและ snow ball (127 ราย)	วิธีการเก็บข้อมูล	จำนวนคน
นักเรียนชาย ม.ต้น - ม.ปลาย	สัมภาษณ์กลุ่ม	32
นักเรียนหญิง ม.ต้น - ม.ปลาย	สัมภาษณ์กลุ่ม	32
หญิงตั้งครรภ์ ม.ต้น	สัมภาษณ์เชิงลึก	7
สามีหญิงตั้งครรภ์ ม.ต้น	สัมภาษณ์เชิงลึก	1
ผู้ปกครองสามีและหญิงตั้งครรภ์ ม.ต้น	สัมภาษณ์เชิงลึก	2
ผู้ปกครองเด็กนักเรียน ม.ต้น	สัมภาษณ์กลุ่ม	8
ครู เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	สัมภาษณ์เชิงลึก	36
ผู้นำชุมชน	สัมภาษณ์เชิงลึก	8
นักเรียนชาย ม.ปลาย	สัมภาษณ์เชิงลึก	1 ¹³

เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในประเด็น

1. พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น อายุต่ำกว่า 15 ปี เป็นอย่างไร
2. ปัจจัย และผลกระทบที่เกี่ยวข้องต่อการมีเพศสัมพันธ์ การตั้งครรภ์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์เป็นอย่างไร
3. วิธีดำเนินงานในปัจจุบัน และแนวทางที่เหมาะสมในการลดอุบัติการณ์การตั้งครรภ์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 15 ปี ควรเป็นอย่างไร

วิธีการเก็บข้อมูล

- จากการสังเกต แหล่งท่องเที่ยว และพฤติกรรมวัยรุ่นใน ชุมชน ตลาดชุมชน ร้านค้าชุมชน การมีส่วนร่วมในกิจกรรม
- สรุปผลการเรียนรู้และผลลัพธ์จากเวทีกิจกรรม
- **ตรวจสอบข้อมูล**
ตรวจสอบแบบสามเส้า จากเนื้อหา บุคคล และ นักวิจัย

วิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ความถี่ ร้อยละ

กำหนดรหัสคำ และวิเคราะห์เนื้อหา

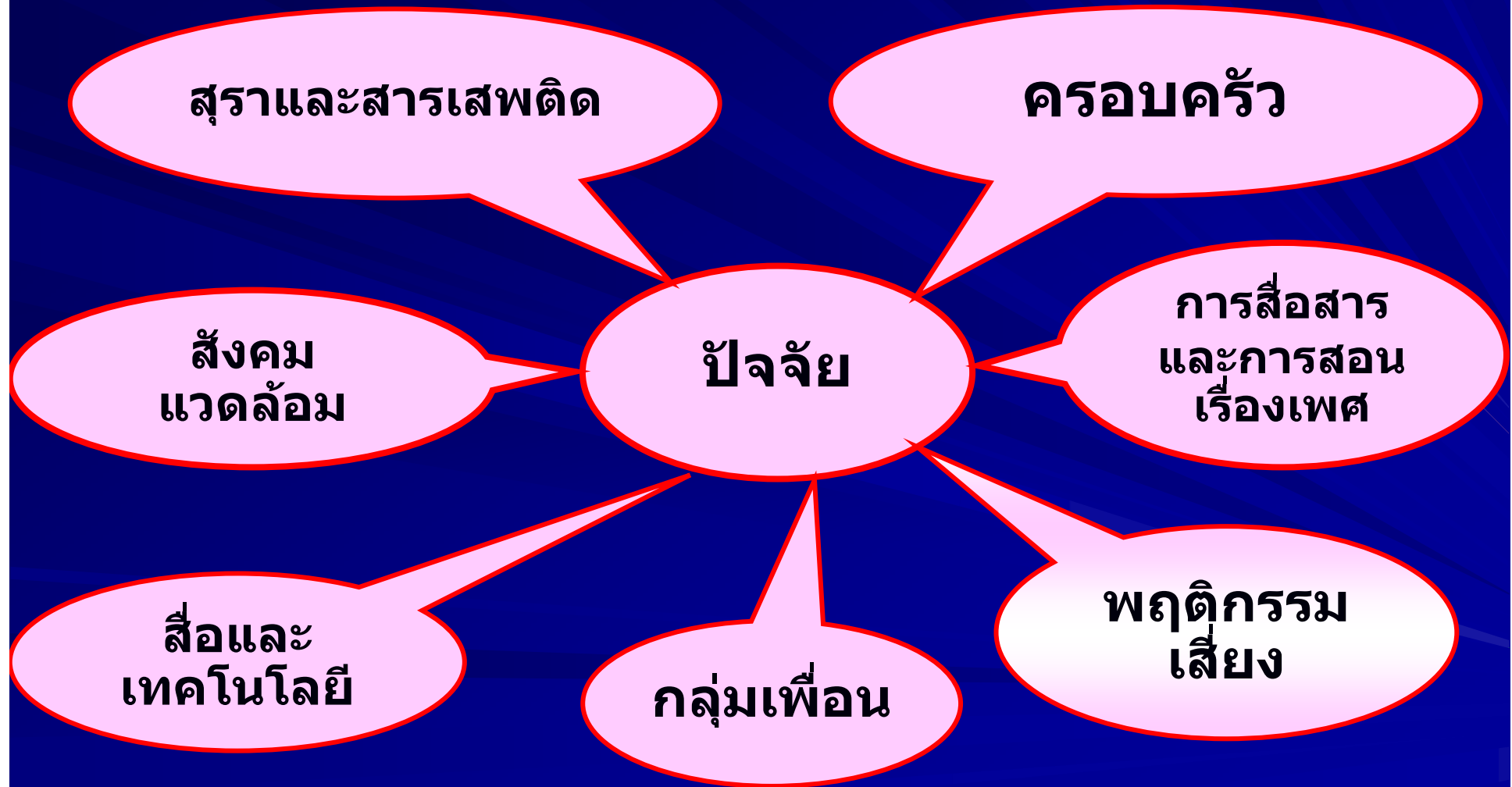
การรวบรวมข้อมูล กุมภาพันธ์ 2551 – มีนาคม 2552

บริบทพื้นที่

อำเภอลับแลมีพื้นที่อยู่ติดกับพื้นที่
อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ ระยะทางจาก
จังหวัดอุตรดิตถ์ ถึงอำเภอลับแล 6 กม.

สภาพสังคมเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป
การเกษตรเชิงอุตสาหกรรม สวนทุเรียน
ยางสาด ไร่หอมแดง และการออกไปทำงาน
ในต่างถิ่น พ่อแม่ทำงานต่างจังหวัด เข้า
กรุงเทพฯ เด็กส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับตายาย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดปัญหาการตั้งครรภ์ และเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยในวัยรุ่นอำเภอลับแล

ระยะที่ 2- 4 การดำเนินงานเพื่อการแก้ไขปัญหในพื้นที่

คืนข้อมูล สะท้อนข้อค้นพบ

สร้างการรับรู้ในชุมชน
และร่วมหาแนวทางแก้ไขปัญหา

สร้างกระบวนการทัศน์ด้านบวก

-สร้างการเรียนรู้
พัฒนาการวัยรุ่นและ
เพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยในกลุ่มครู
ครอบครัว ผู้นำชุมชน และเยาวชน
- สร้างทัศนคติด้านบวก

ขยายพื้นที่การเรียนรู้

ผลักดันสู่การสร้าง
นโยบายสาธารณะในชุมชน

แนวทางการพัฒนา

ครอบครัว
(พ่อแม่และเยาวชน)

การเสริม
ทัศนคติเชิงบวก

ชุมชน.

โรงเรียน
(ครู, เพื่อน)

กระบวนการทัศนคติด้านการสร้างสัมพันธภาพเชิงบวก
(Positive Thinking Discipline Management)

ผลจากการคืนข้อมูล

ขยายการเรียนรู้ไปสู่พื้นที่อื่นๆ ในอำเภอ

1. ให้มีการจัดกิจกรรมคืนข้อมูลในพื้นที่อื่นๆ เพื่อสร้างการรับรู้ของชุมชน และร่วมดำเนินการแก้ไข โดยดำเนินการเพิ่มใน 2 เทศบาล และ 4 องค์การบริหารส่วนตำบล

2. มีการกำหนดแผนเพื่อพัฒนาสุขภาพเยาวชนของ อปท ในปี 2553

3. โครงการพัฒนาเยาวชนจากพัฒนาสังคมและทรัพยากรมนุษย์จังหวัดอุดรดิตถ์

**จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาทัศนคติด้านบวก
ในกลุ่มพ่อแม่วัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมในอำเภอ 9 แห่ง**

**จัดกิจกรรมเรียนรู้เพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย
ขยายพื้นที่ในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษาอำเภอลับแล
จำนวน 9 แห่ง**

ระยะที่ 2- 4 การดำเนินงานเพื่อการแก้ไขปัญหในพื้นที่

คืนข้อมูล สะท้อนข้อค้นพบ

สร้างการรับรู้ในชุมชน
และร่วมหาแนวทางแก้ไขปัญหา

สร้างกระบวนการทัศนด้านบวก

-สร้างการเรียนรู้
พัฒนาการวัยรุ่นและ
เพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยในกลุ่มครู
ครอบครัว ผู้นำชุมชน และเยาวชน
- สร้างทัศนคติด้านบวก

ขยายพื้นที่การเรียนรู้

ผลักดันสู่การสร้าง
นโยบายสาธารณะในชุมชน

สร้างกระบวนการทัศนด้านบวก

โครงการโรงเรียนพ่อแม่ สาน(ร)รักครอบครัว

วัตถุประสงค์

ปรับทัศนคติ และความเข้าใจในพัฒนาการของเด็ก
วัยรุ่น ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ โดยใช้กระบวนการ
ทางจิตปัญญาศึกษา และจิตวิทยาเด็ก/วัยรุ่น และการ
สื่อสารอย่างกรุณา

กิจกรรมค่ายเยาวชน "มหัศจรรย์วัยทีน"

- เพื่อปรับเปลี่ยนเจตคติ ด้วยกระบวนการฝึกฝน เสริมแรงบวกด้านความคิด การเข้าใจตนเอง และการเข้าใจผู้อื่น รวมทั้งการปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ
- เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้และฝึกฝนกระบวนการคิด วิเคราะห์ แยกแยะ และตัดสินใจ ผ่านกิจกรรมและเกมส์ ศิลปะวาดรูป ระบายสี ธรรมชาติ บทละคร สร้างสรรค์ การจินตนาการ ฝึกการเรียนรู้และเข้าใจในตนเอง การเสริมความรู้เรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และการป้องกันโรค

ข้อตกลง : คัดเลือกจากคุณสมบัติที่กำหนด

จินตนาการ

ละคร ศิลปะ

และทักษะใช้ดูอย่าง

บ้านในฝัน โรงเรียนในฝัน

ศิลปะ & ดนตรี

ผลการดำเนินงานจากการติดตามพฤติกรรมเยาวชนใน ระยะเวลา 3 เดือน

- เยาวชนในโครงการ มีความรู้ความเข้าใจในการป้องกันการตั้งครรภ์ และเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยได้ดีมากขึ้น และแลกเปลี่ยนประสบการณ์แก่เพื่อนๆ ในชั้น
- เยาวชนกล้าแสดงออกมากขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างครูและลูกศิษย์ดีขึ้น กล้าพูดคุยและปรึกษาในเรื่องส่วนตัวมากขึ้น
- เกิดเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนและมีการทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่มเพื่อนในการทำกิจกรรมร่วมกันในโรงเรียน
- การเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม

ระยะที่ 2- 4 การดำเนินงานเพื่อการแก้ไขปัญหในพื้นที่

คืนข้อมูล สะท้อนข้อค้นพบ

สร้างการรับรู้ในชุมชน
และร่วมหาแนวทางแก้ไขปัญหา

สร้างกระบวนการทัศน์ด้านบวก

-สร้างการเรียนรู้
พัฒนาการวิจัยรุ่นและ
เพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยในกลุ่มครู
ครอบครัว ผู้นำชุมชน และเยาวชน
- สร้างทัศนคติด้านบวก

ขยายพื้นที่การเรียนรู้

ผลักดันสู่การสร้าง
นโยบายสาธารณะในชุมชน

ขยายพื้นที่การเรียนรู้
จัดเวทีเสวนา ผลักดันสู่นโยบายสาธารณะ

การพัฒนาทักษะ การรับรู้คุณค่า และการดูแลด้านจิตวิญญาณ

แบบอย่างความรัก

เขตพัฒนาและสุขภาพเด็ก

การพัฒนาศักยภาพเด็กเพื่อการพัฒนาสุขภาพ

สรุปและอภิปรายผล

■ จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า

การพัฒนาการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 4 กระบวนการ

- 1) การศึกษาสภาพปัญหา
- 2) การสะท้อนปัญหาแก่ชุมชน (scenarios)
- 3) การพัฒนากระบวนการทัศน์เชิงบวกของชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง
- 4) การผลักดันสู่นโยบายสาธารณะของชุมชน

โดยให้แต่ละภาคส่วนล้วนมีส่วนสำคัญในการร่วมในการดูแล
เยาวชนในพื้นที่ โดยกำหนดบทบาทด้านการพัฒนา ดังนี้

- ชุมชน ควรให้ความสำคัญต่อการสร้างเสริมต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชน สร้างสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยมุ่งพัฒนาจิตใจ เสริมพลังคุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชน รวมถึงการเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ใหญ่ในชุมชน
- ครอบครัว เป็นฐานที่สำคัญของการสร้างเกราะป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้นกับบุตรหลาน เริ่มจากการ ฟัง ให้กำลังใจชื่นชม ซึ่งกันและกัน เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัยในการใช้ชีวิตที่บ้าน
- โรงเรียน จัดกิจกรรมเสริมทักษะที่หลากหลายให้เหมาะสมกับความสามารถที่แตกต่างกันของเยาวชน พัฒนาทักษะอาจารย์ที่ปรึกษาและครูประจำชั้น ในด้านจิตวิทยาวัยรุ่น การสื่อสารเรื่องเพศ การสอนเพศศึกษาให้น่าสนใจ รวมทั้งการประสานข้อมูลกับผู้ปกครอง
- วัยรุ่น เสริมสร้างทักษะชีวิต และความเชื่อมั่นในตนเอง ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย

ผลกระทบจากการดำเนินงาน

- **คณะผู้วิจัย** : เกิดการเรียนรู้ระหว่างทีมงาน เกิดการพัฒนาบุคลากรในการเรียนรู้กระบวนการพัฒนาโดยใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือ
- **หน่วยงาน** : เกิดเครือข่ายการพัฒนา มีการขยายพื้นที่ในการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาด้านเยาวชน
- **ชุมชน** : ใช้ข้อมูลจากงานวิจัย เกิดความตระหนักและมีการวางแผนการพัฒนาที่เกิดขึ้นจากความต้องการของชุมชน
- **หน่วยงานระดับจังหวัด** : ให้ความสนใจต่อสภาพของปัญหาในพื้นที่ ให้การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานด้านพัฒนาต่อในพื้นที่

ปัจจัยความสำเร็จ

- การสะท้อนข้อค้นพบจากการศึกษาสภาพจริงของพื้นที่ให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงเป็นการสร้างความตระหนักถึงสภาพของปัญหาและร่วมหาแนวทางในการแก้ไขป้องกันและมีการสะท้อนข้อมูลในหลายเวที
- การพัฒนาในสถานศึกษาจากการสนับสนุนอย่างเต็มที่ในการร่วมพัฒนาจากผู้อำนวยการสถานศึกษา
- การใช้เทคนิคกระบวนการเพื่อปรับกระบวนการทัศน์ทัศนคติเชิงบวก คณะผู้วิจัยได้นำแนวคิดและแนวทางการจัดกระบวนการอบรมของสถาบันขวัญเมือง ที่มุ่งให้เกิดการพัฒนาทักษะการฟังเป็นหลัก โดยคณะทำงานที่เป็นนักวิจัยภาคสนามที่ผ่านกระบวนการอบรม
- ผู้ว่าราชการจังหวัดให้ความสนใจต่อสภาพปัญหาและแนวทางในการดำเนินงาน กำหนดนโยบายเป็นแผนพัฒนาเยาวชนในระดับจังหวัด

แผนการดำเนินงานหลังจากนี้

ได้รับการสนับสนุนจาก สกว พื้นที่ภาคเหนือตอนล่างให้ดำเนินโครงการพัฒนา ระยะที่ 2 โดยมีวัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาเครื่องมือและกระบวนการสร้างทัศนคติและพฤติกรรมเชิงบวกในเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยในวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในการสร้างเครือข่ายเยาวชนคิดบวกต้นแบบในพื้นที่อำเภอลับแล
2. เพื่อขยายพื้นที่และสร้างกลไกการขับเคลื่อนในชุมชนในการสร้างเครือข่ายพ่อแม่คิดบวกในการสนับสนุนกิจกรรมสร้างสรรค์ของเยาวชน

ขอขอบคุณ

- ผู้ให้ข้อมูล ญาติ ผู้นำชุมชน ครู
ทีมสุขภาพ และเจ้าหน้าที่ทุกท่าน
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย